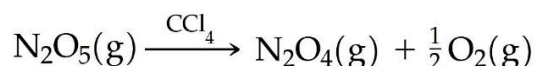

Príklad: Majme reakciu rozkladu oxidu dusičitého (N_2O_5), ktorá prebieha v CCl_4 podľa rovnice:

Predpokladajme, že sme experimentálne určili rýchlostné konštanty charakterizujúce tempo reakcie pre rôzne teploty, čo uvádza nasledovná tabuľka.

T (°C)	T (K)	k (s ⁻¹)
0	273	8.16941E-07
25	298	3.9406E-05
35	308	0.000151268
45	318	0.000461321
55	328	0.001592456
65	338	0.004856518

Na základe uvedených dát a Arrheniovej rovnice vypočítajme aktivačnú energiu pre danú reakciu.

Riešenie:

Pre účel výpočtu je potrebné použiť hodnoty T v Kelvinoch. Následne vypočítame $1/T$ (K⁻¹) a prirodzené logaritmy (ln) k.

T (K)	1/T (K ⁻¹)	k (s ⁻¹)	ln k
273	0.003663	8.16941E-07	-14.0177
298	0.003356	3.9406E-05	-10.1416
308	0.003247	0.000151268	-8.79646
318	0.003145	0.000461321	-7.68142
328	0.003049	0.001592456	-6.44248
338	0.002959	0.004856518	-5.32743

Keď hodnoty ln k vynesieme na vertikálnej (zvislej) osi (y) a hodnoty $1/T$ na horizontálnej (vodorovnej, x), zobrazené body by mali ležať na priamke (nemusia to platiť presne – keďže ide o experimentálne dáta mierne odchýlky sú akceptovateľné). Podľa Arrheniovej rovnice platí:

$$\ln k = \ln A - \frac{E_a}{R} \frac{1}{T}$$

Rovnicu môžeme vyjadriť aj prostredníctvom rovnice priamky ($y = mx + b$) tak, že čiastkové výrazy Arrheniovej rovnice dosadíme za členy rovnice priamky:

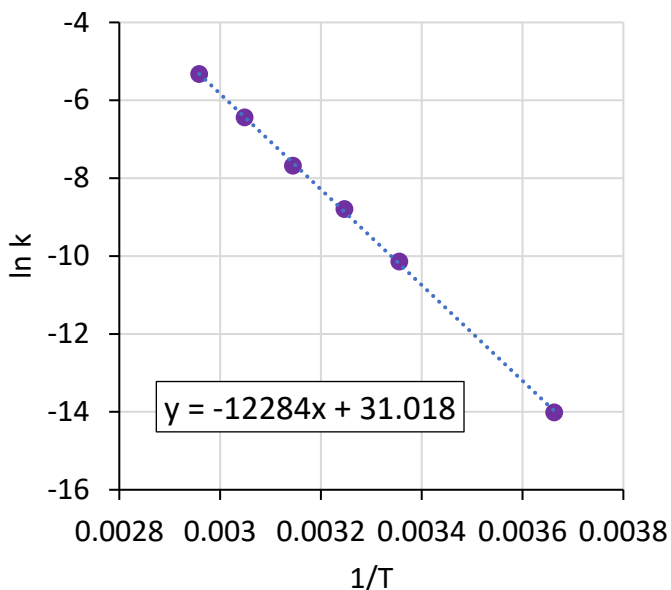
$$y = \ln k$$

$$m = -E_a/R \text{ je sklon}$$

$$x = 1/T$$

$$b = \ln A \text{ je priesečník s osou } y$$

Dáta $1/T$ a $\ln k$ môžeme zobrazíť v grafe v Exceli na osiach x a y, kde následne "klikneme" na zobrazené body a zvolíme možnosť pridať trendovú spojnicu, pričom v možnostiach zvolíme lineárny trend spojnice a zobrazenie rovnice v grafe. Týmto spôsobom získame rovnicu $y = -12284x + 31.018$, kde $-12284 = m$. Pre výpočet aktivačnej energie platí $E_a = -m \times R$, čiže $E_a = -(-12284) \times 8.314$, kde $R = 8.314 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$ čiže $E_a = 102129.176 \text{ J mol}^{-1} \approx 102 \text{ kJ mol}^{-1}$.

Výpočet možno zrealizovať aj bez použitia Excelu na základe ktorejkoľvek dvojice bodov na priamke, kedy rozdiel medzi dvoma y hodnotami vydáme rozdielom medzi x hodnotami. Napr. v prípade prvej dvojice bude sklon daný $(-14.0177 - (-10.1416)) / (0.003663 - 0.003356) = -3.8761 / 0.000307 = -12625.73$. Opäť použijeme vzťah $E_a = -m \times R$, čiže $E_a = -(-12625.73) \times 8.314$, čím dostávame podobnú hodnotu ($104,970.34 \text{ J mol}^{-1} \approx 105 \text{ kJ mol}^{-1}$) ako pri predchádzajúcom postupe. Ak by sme vypočítali pomery $\Delta y / \Delta x$ pre všetky dvojice (celkovo je možné zostaviť 15 rôznych dvojíc) uvažovanej skupiny 6-ich bodov a vypočítali priemernú hodnotu $\Delta y / \Delta x$ a tú následne vynásobili plynovou konštantou dostali by sme veľmi podobnú hodnotu ($E_a = 101.4 \text{ kJ mol}^{-1}$) ako pri výpočte v Exceli.